

Preken i Søm kirke ved Reformasjonsjubileet 2017

Av Torill Farstad Dahl

Prekentekest: Romerne 1, 16-17

Akkurat hvordan det hendte, og hva som i detalj hendte, det vet vi ikke. Det var ingen fotografer til stede, og historien har vel både tolket, dramatisert og pyntet på det som skjedde. Men på tirsdag, 31. Oktober, er det nøyaktig 500 år siden hammerslagene lød på slottskirkedøren i Wittenberg i Tyskland, da Luther etter sigende, banket opp sine 95 teser mot avlatshandelen, det som ble starten på det som vi kaller reformasjonen.

Det er knapt noen hendelse i historien som har virket sterkere inn på kirke- og samfunnsliv i Norge, Sverige, Danmark og deler av Tyskland. Det er derfor gode grunner til og viktig at dette blir markert slik det har blitt i Norge dette året. Så tenker jeg likevel at vi som er lutheranere, og i vårt land har blitt en majoritet i kirkelandskapet, godt kan være litt ydmyke. Det er kanskje ikke FEIRING som er ordet - den liturgiske fargen i dag har blitt diskutert blant de lærde - men det er ikke festfargen hvit - men RØDT. Vitnesbyrdets farge, kirkens farge, Åndens og kjærlighetens farge.

For vi lengter etter enhet mellom alle troende, katolikker og protestanter.

Mange av oss lever under strenge krav. Vi stiller krav til oss selv - min generasjon om pene og vellykkede hus og hjem, gode jobber, pene og snille og flinke barn, riktig farge på veggene, solide treningsøkter, sunt kosthold og mye annet. De unge kjenner på kravene fra skole, utdanning, media, reklame, venner, foreldre, idrettslaget, besteforeldre....

Dere som er eldre har helt sikkert også forventninger som plager dere. Om å være friske og oppegående og ikke til bry, om å være oppdaterte og henge med i utviklingen, om å være tjenestevillige og tilgjengelige for familie og menighet -

Det er en tung bør å hele tiden skulle være GOD NOK.

Dersom det er Gud som krever at vi skal være gode nok, blir det helt umulig. For det klarer vi ikke.

Det var det Martin Luther strevde så med. Å være god nok for Gud. Han hadde en voldsom og inderlig lengsel etter en nådig Gud. *"Jeg var livende redd for dommedag og lengtet av hele mitt hjerte etter å bli salig,"* sa han.

Er det en lengsel som er blitt borte i dag? Er det noen som fortsatt roper etter en nærværende, kjærlig og nådig Gud?

Luther opplevde at jo frommere han levde, jo mer avstand ble det til Gud. Jo mer han strevde for å være god nok, desto strengere opplevde han Guds dom over seg og sine forsøk.

Mange av oss lengter og streber etter det perfekte, etter å gjøre det godt, prestere godt, både sosialt og faglig, og kanskje også kristelig sett.

De fleste vil nok ikke mene at dette er uttrykk for lengselen etter en nådig og kjærlig Gud - men etter nådige og kjærlige medmennesker.

Men kanskje er kjernen i ropet likevel det samme.

PREKENTEKST: Romerne 1, 16-17

16 For jeg skammer meg ikke over evangeliet. Det er en Guds kraft til frelse for hver den som tror, jøde først og så greker. 17 For i det åpenbares Guds rettferdighet

av tro til tro, slik det står skrevet: Den rettferdige skal leve ved tro.

Jeg skammer meg ikke - sier Paulus.

Men det er det mange som gjør i dag. Skammer seg. Over alt de ikke får til, over alt de kommer til kort med. Skam er følelsen av å komme til kort med sitt liv. Og i det ropet som ligger der, ligger kanskje også frykten for fortapelsen? For skammens følgesvenn er jo frykt.

Denne søndagen er et vanlig år bots- og bønnedag. Og selv om det ikke er disse tekstene vi bruker i dag, men reformasjonsdagens tekster, kan vi likevel lese den første av Martin Luthers 95 teser: *"Da vår Herre og mester Jesus Kristus sa: Gjør bot, ville han at hele den kristnes liv skulle være en bot."*

Så er det jo ikke snakk om bot som en straff eller mulkt, som en fartsbot eller parkeringsbot.

Å gjøre bot i kristen forstand, er to ting: Å angre sine synder, og motta tilgivelse, og TRO at syndene er tilgitt for Jesu Kristi skyld.

For Martin Luther ble det en hovedsak å få fram at syndsforlatelse ikke var noe en kunne gjøre seg fortjent til ved å prestere mange gode gjerninger. Og slett ikke

kunne en kjøpe syndsforlatelse i kirka gjennom avlatshandel.

Guds syndsforlatelse var en gave. Det var NÅDE, gratis. Dette som paven i Roma på den tida tok godt betalt for å formidle til de troende, det kunne ikke selges og kjøpes som om det var korn eller et trekkdyr.

Nåden er gratis. Frelsen er gratis. Frelsen er ikke til salg, har vi snakka om gjennom reformasjonsmarkeringene i høst.

Mot slutten av livet så Martin Luther tilbake på sitt liv. Hva var det som fikk evangeliets lys til å gå opp for ham? Hva var det som gjorde at han til slutt sto igjen med disse to setningene: Nåden alene og Troen alene? Han fant svaret i begynnelsen av Romerbrevet, i det som er preteksten i dag: Jeg skammer meg ikke over evangeliet.

"Jeg hadde vært og er grepet av en forunderlig trang til å forstå Paulus i brevet til romerne. Det som hittil hadde stått i veien for meg, var ikke hjertets kulde, men ett eneste ord i første kapittel: Guds rettferdighet åpenbares i det. Jeg hater nemlig dette uttrykket "Guds rettferdighet", for jeg var opplært til å forstå det som at Gud er rettferdig når han straffer synderne og de som gjør urett.

Jeg for min del elsket ikke den rettferdige Gud, som straffet synderen. Tvert i mot, jeg hatet ham. For selv om jeg levde som en ulastelig munk, kjente jeg meg som en synder for Gud, og var urolig i min samvittighet. Jeg maktet heller ikke stole på at jeg hadde blidgjort Gud gjennom mine gode gjerninger. Jeg var full av uvilje mot Gud.

Om jeg ikke akkurat spottet i hemmelighet, så knurret jeg i alle fall ordentlig og sa: Er det kanskje ikke nok at de stakkars synderne som går evig fortapt på grunn av arvesynden, rammes av all slags elendighet gjennom loven og de ti bud, om ikke Gud også gjennom evangeliet skal føye ulykke til ulykke og true oss med sin forbistrede rettferdighet gjennom evangeliet også?"

Slik raste jeg i min ville og forrykte samvittighet, men ble likevel stående der utålmodig og banke på dette stedet hos Paulus, full av brennende tørst etter å få vite hva det var St Paulus egentlig mente. " (Luther i fortalen til den latinske utgaven av hans samlede verker (1545)

For Martin Luther ble dette bibelordet til slutt "selve porten til paradiset".

For Martin Luther var det helt avgjørende å lese og studere og forstå skriften. «Skriften alene», var jo ett av hans viktige prinsipper. I hans tid var dette radikalt, mer enn vi kan forstå: Selv teologistudenter og professorer leste ikke nødvendigvis Bibelen. De leste og studerte tradisjonene, tolkningene og utlegningen av bibelen, ikke bibelens eget ord. Det nærmeste språket de kunne lese Bibelen på, var jo latin. For Luther var det jo helt avgjørende at folket skulle få lese skriften selv, studere den og forstå den - og da måtte den jo være på deres eget språk. Og Luther leste, grunnet på og BANKET PÅ bibelordet. Det er lett å glemme for oss som er omgitt av bibelen i våre bokhyller.

Da vi var på konfirmanttur sist helg, laget konfirmantene disse hendene som henger bak her. Konfirmantens egne bønner for seg selv, for konfirmanttida, for verden, for framtida er skrevet på dem. For meg var det viktig at disse hendene ble hengende her over denne søndagen. For Martin Luther bidro jo til å demokratisere troen, så å si. Han gav den alminnelige mann og kvinne, den helt vanlige gutt og jente, retten til å lese, tolke og forstå evangeliet. Og bare slik kan «bli i stand til å fatte bredden og lengden, høyden og dybden, - ja hele Guds fylde,» (Ef 3,18) ved at vi sammen prøver å forstå. «Gud gir, vi deler», er tittelen på trosopplæringsreformen - og det er helt avgjørende i den kristne kirke - at vi deler troen.

Evangeliet er en gave. Nåden er en gave. Det er en gave vi blir gitt i dåpen, og som bærer oss hele livet.

Illustrasjonsbildet til reformasjonsmarkeringen i Norge viser en båt overfylt med flyktninger i Middelhavet. Bildet er tatt av den italienske fotografen Massimo Sestini, og viser en av de mange båtene som krysset Middelhavet fra Libya sommeren 2014.

Det er et bilde som virkelig treffer meg i hjertet. Disse flyktningene ble berget av et italiensk skip 25 km utenfor kysten av Libya 7.6.2014. Dette året, i 2014, ble 150 000 mennesker berget av operasjonen Mare Nostrum, og 330 menneskesmuglere ble stilt for retten.

Nåden bærer.

Den danske salmedikteren Holger Lissner, han som skrev teksten til vinnersalmen i reformasjonssalme-konkurransen der Åshild Watne skrev melodi, har skrevet en annen salme om nåden, som står i salmeboka på nynorsk. I originalen, på dansk, sier den:

*Nåden er din dagligdag, hverdagen, det nære.
Mennesker at leve med, nåden er at være.*

*Nåden er et ord fra Gud over alle dage.
Nåden er, når alt er tabt, at få alt tilbake.*

Gud gir deg og meg sin rettferdighet, for Jesu Kristi skyld. Han gir oss tilgivelse for våre synder, han gir oss åpne dører inn til himmelen, og han gir oss kraft til nytt liv. Det er nåde.

Jeg skammer meg ikke over evangeliet, sier Paulus.
Det er en Guds kraft til frelse for hver den som tror.

Vi blir ikke rettferdige for Gud ved kjøp og salg av prestasjoner og evner. Vi blir rettferdige kun ved det lille ordet TRO. Guds rettferdighet er at han gir oss sin rettferdighet. Dermed blir vi rettferdige. Ved troen alene - nåden alene.

Guds kjærlighet er uten betingelser. Vi kan ikke gjøre oss fortjent til den, eller kjøpe den. Det er ingenting vi kan gjøre for at Gud skal elske oss mer. Men det er heller ingenting vi kan gjøre for at Gud skal elske oss mindre.

For av nåde er dere frelst, ved tro. Det er ikke deres eget verk, men Guds gave. Det hviler ikke på gjerninger, for at ingen skal skryte av seg selv. (Ef 2,8)

Jesus - gi meg nåde til å se deg alltid klarere
Elske deg alltid dypere
Følge deg alltid nærmere.